

BELGISCHE SENAAT

ZITTING 2001-2002

28 MEI 2002

Wetsvoorstel tot openstelling van het huwelijk voor personen van hetzelfde geslacht en tot wijziging van een aantal bepalingen van het Burgerlijk Wetboek

(Ingediend door mevrouw Jeannine Leduc, de heren Philippe Mahoux, Philippe Monfils, de dames Myriam Vanlerberghe, Marie Nagy en de heer Frans Lozie)

TOELICHTING

In onze samenleving wordt het huwelijk door de meerderheid nog steeds beschouwd als de ideale basis voor het duurzaam samenleven van twee personen. Hoewel er in het Burgerlijk Wetboek nergens wordt bepaald dat het huwelijk slechts gesloten kan worden tussen personen van verschillend geslacht, is men er in de rechtsleer en rechtspraak steeds vanuit gegaan dat het geslachtsverschil een positieve vereiste is om het huwelijk te kunnen sluiten.

De logica daartoe was het gegeven dat het huwelijk is gericht op voortplanting. Vermits personen van hetzelfde geslacht niet in staat zijn bij elkaar kinderen te verwekken, werd er door de rechtsleer en rechtspraak vanuit gegaan dat de huwelijkspartners van een verschillend geslacht moeten zijn. De rechtsleer en de rechtspraak vonden voor hun stelling steun in de artikelen 162 en 163 van het Burgerlijk Wetboek die de huwelijksbeletselen tussen broer en zuster, oom en nicht en tante en neef bevatten.

Vandaag moet worden vastgesteld dat deze verklaring achterhaald is. Kinderen worden immers zowel binnen als buiten het verwekt en geboren en veel

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2001-2002

28 MAI 2002

Proposition de loi ouvrant le mariage à des personnes de même sexe et modifiant certaines dispositions du Code civil

(Déposée par Mme Jeannine Leduc, MM. Philippe Mahoux, Philippe Monfils, Mmes Myriam Vanlerberghe, Marie Nagy et M. Frans Lozie)

DÉVELOPPEMENTS

Dans notre société, le mariage est encore considéré par la majorité des gens comme la base idéale pour la communauté de vie durable de deux personnes. Bien que le Code civil ne stipule nulle part que seules des personnes de sexe différent peuvent contracter mariage, doctrine et jurisprudence ont toujours considéré que la différence de sexe est une condition positive de la conclusion du mariage.

La logique qui sous-tendait cela procédait de l'idée que le but du mariage était la procréation. Puisque des personnes du même sexe ne sont pas en mesure de procréer ensemble, doctrine et jurisprudence ont considéré que les conjoints devaient être de sexe différent. La doctrine et la jurisprudence ont trouvé appui pour leur position dans les articles 162 et 163 du Code civil, qui contiennent les empêchements à mariage entre frère et sœur, oncle et nièce, et tante et neveu.

Force est de constater aujourd'hui que cette explication est dépassée. En effet, des enfants sont conçus et naissent aussi bien dans le mariage qu'en-dehors de

gehuwden beschouwen het verwekken van kinderen niet langer meer als het belangrijkste doel van deze verbintenis.

In onze hedendaagse samenleving wordt het huwelijk beleefd en aangevoeld als een (vormgebonden) verbintenis tussen twee personen, met als voornaamste doel het creëren van een duurzame samenlevingsband. Het huwelijk biedt beide partners de mogelijkheid om hun band en de gevoelens die ze voor elkaar hebben tegenover de buitenwereld te bevestigen.

Gelet op de veranderde tijdsgeest — het huwelijk dient thans voornamelijk om de innige band tussen twee personen te veruiterlijken en te bevestigen en verliest zijn procreatief karakter — is er geen enkele reden meer om het huwelijk niet open te stellen voor personen van hetzelfde geslacht. Openstelling van het huwelijk zou betekenen dat paren van hetzelfde geslacht gebruik kunnen maken van het grondrecht om te huwen. Artikel 12 van het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM) geeft in beginsel ieder die de huwbare leeftijd heeft bereikt de bevoegdheid om te huwen en een gezin te stichten (zie ook artikel 23, tweede lid, van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten en artikel 16, eerste lid, van de Universele verklaring van de rechten van de mens). Ondanks dat het Europees Hof voor de Rechten van de Mens artikel 12 EVRM voorlopig nog niet zo ruim interpreteert dat daaronder het huwelijk van twee personen van hetzelfde geslacht valt, zouden de maatschappelijke ontwikkelingen in België (zoals in Nederland) aanleiding kunnen geven tot een ruimere interpretatie voor wat betreft ons land.

Op basis van een wel zeer klassieke invulling van het begrip huwelijk, besluit de Raad van State in zijn advies bij het wetsontwerp van de regering(1) dat de wetgever rekening dient te houden met de omstandigheid dat de rechtsfiguur van het huwelijk momenteel wordt gedefinieerd als de echtverbintenis tussen een man en een vrouw, en dat die definitie ook wordt gehuldigd door de hoger vermelde internationale overeenkomsten. De Raad van State stelt in zijn advies ook dat het geen discriminatie inhoudt, die niet objectief en redelijkerwijs kan worden verantwoord, om het huwelijk voor te behouden voor de heteroseksuele echtverbintenis. Het recht is echter geen dode materie. Het is niet onveranderlijk. Het recht staat niet los van de evoluties in de maatschappij en mag niet ongevoelig zijn voor de veranderingen binnen deze maatschappij. Het loutere feit dat het begrip huwelijk op dit ogenblik op een welbepaalde wijze wordt ingevuld en dat het recht om te huwen door internationale verdragen (voorlopig) enkel wordt

celui-ci, et beaucoup de couples mariés ne considèrent plus la procréation comme la finalité essentielle du mariage.

Dans notre société contemporaine, le mariage est vécu et ressenti comme une relation (formelle) entre deux personnes, ayant comme but principal la création d'une communauté de vie durable. Le mariage offre aux deux partenaires la possibilité d'affirmer au grand jour leur relation et les sentiments qu'ils ont l'un pour l'autre.

Les mentalités ayant évolué — aujourd'hui, le mariage sert essentiellement à extérioriser et à affirmer la relation intime de deux personnes et perd son caractère procréatif —, il n'y a plus aucune raison de ne pas ouvrir le mariage aux personnes du même sexe. L'ouverture du mariage signifierait que les couples de même sexe pourraient se prévaloir du droit fondamental de se marier. L'article 12 de la Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales (CEDH) donne en principe à toute personne qui a atteint l'âge nubile le droit de se marier et de fonder une famille (Voir aussi l'article 23, deuxième alinéa, du Pacte international relatif aux droits civils et politiques et l'article 16, premier alinéa, de la Déclaration universelle des droits de l'homme). Bien que, provisoirement, l'interprétation que la Cour européenne des Droits de l'Homme donne à l'article 12 CEDH ne soit pas encore suffisamment large pour inclure le mariage de deux personnes du même sexe, l'évolution de la société en Belgique (comme aux Pays-Bas) pourrait donner lieu à une interprétation plus large en ce qui concerne notre pays.

Dans son avis sur le projet de loi du gouvernement(1), le Conseil d'État, partant d'une interprétation très classique de la notion du mariage, en arrive à la conclusion que le législateur doit tenir compte de ce que la figure juridique de mariage se définit actuellement comme l'union entre un homme et une femme, et de ce que cette définition est également consacrée dans les conventions internationales susmentionnées. Dans son avis, le Conseil d'État affirme également que le fait de réserver le mariage à une union entre hétérosexuels ne constitue pas une discrimination ne pouvant se justifier ni objectivement ni raisonnablement. Pourtant, le droit n'est pas une matière morte. Il n'est pas immuable. Le droit n'est pas à l'écart des évolutions dans la société et ne peut rester indifférent aux changements qui s'y manifestent. Le seul fait qu'il existe en ce moment une certaine interprétation de la notion du mariage et que des conventions internationales réservent (momentanément) le droit de se marier à des personnes de sexe différent, ne peut constituer

(1) Zie stuk Kamer, nr. 50-1692/1, blz. 18-23.

(1) Voir doc. Chambre, n° 50-1692/1, p. 18-23.

gegarandeerd voor personen van verschillend geslacht, mag dan ook geen reden zijn om de mogelijkheid om te huwen niet uit te breiden tot personen van hetzelfde geslacht. Onze huidige maatschappij is dermate geëvolueerd dat er geen reden meer bestaat om iemand louter op basis van zijn geslacht en seksuele geaardheid uit te sluiten van de mogelijkheid om in het huwelijk te treden.

(...) Het uitgangspunt van dit wetsvoorstel, dat de tekst overneemt van het ontwerp dat de regering had ingediend en daarna heeft ingetrokken, is dan ook de gelijke behandeling van homoseksuele en heteroseksuele paren bij het huwelijk. (...) Zoals vermeld is het huwelijk vandaag de dag niet meer uitsluitend op de voortplanting gericht, maar het heeft niettemin een grote symbolische waarde en juridische impact op iemands hoedanigheid. Indien twee mensen zich willen engageren in een dergelijke verbintenis, mag geen op geslacht of seksuele geaardheid gebaseerd onderscheid hun intentie verhinderen. Dit betekent dat zoveel mogelijk de regels voor het aangaan, het verbreken en de gevolgen van het huidige huwelijk, van toepassing zullen zijn op een huwelijk tussen personen van hetzelfde geslacht. Er zijn echter ook verschillen. Zo heeft het huwelijk tussen twee personen van hetzelfde geslacht geen afstammingsrechtelijke gevolgen.

Een huwelijk tussen twee personen van hetzelfde geslacht wordt aldus volledig gelijkgeschakeld met een huwelijk tussen twee personen van verschillend geslacht, met uitzondering van de gevolgen inzake afstamming. Kinderen die nu binnen een huwelijk geboren worden, staan door de enkele geboorte binnen dat huwelijk in familierechtelijke betrekking niet alleen tot de moeder (op grond van artikel 312 van het Burgerlijk Wetboek heeft het kind als moeder de persoon die als zodanig in de akte van geboorte is vermeld), maar ook tot de vader (op grond van artikel 315 van het Burgerlijk Wetboek heeft het kind dat geboren is tijdens het huwelijk of binnen 300 dagen na de ontbinding of de nietigverklaring van het huwelijk, de echtgenoot tot vader). Deze kinderen zullen ook meestal de biologische afstammelingen van deze vader en moeder zijn. Recht en werkelijkheid sluiten goed op elkaar aan. Het afstammingsrecht, en ten aanzien van kinderen geboren binnen een huwelijk in het bijzonder, is een weerspiegeling van bloedverwantschaps-relaties die er normaliter zijn of zouden kunnen zijn. Het huidige afstammingsrecht gaat enkel uit van biologisch mogelijke situaties, zodat een aanpassing ervan niet nodig is. Bovendien voorziet de wet in de mogelijkheid om de op basis van hoger vermelde regels vastgestelde afstamming te betwisten.

Het van rechtswege verbinden van afstammingsrechtelijke gevolgen aan een huwelijk tussen twee personen van hetzelfde geslacht zou tot een te grote abstractie van de werkelijkheid leiden. Stel dat twee vrouwen met elkaar huwen en binnen dat huwelijk

un motif pour ne pas ouvrir le mariage à des personnes du même sexe. Aujourd'hui, notre société a évolué dans un sens tel qu'il ne reste aucun motif pour refuser à une personne la possibilité de se marier sur les seules bases de son sexe et de ses affinités sexuelles.

(...) Le point de départ de la présente proposition de loi, qui reprend le texte du projet déposé puis retiré par le gouvernement, est donc l'égalité de traitement, sur le plan du mariage, des couples homosexuels et hétérosexuels. (...) Comme cela a été mentionné, le mariage n'est plus aujourd'hui centré sur la procréation, mais il a néanmoins une grande valeur symbolique et un impact juridique sur la qualité d'une personne. Si deux personnes veulent s'engager dans une telle relation, aucune distinction basée sur le sexe ou les affinités sexuelles ne peut faire obstacle à leur intention. Cela signifie que les règles relatives à la conclusion, la dissolution et les effets du mariage, tel qu'il est conçu actuellement, devront autant que possible être applicables à un mariage entre personnes du même sexe. Il existe cependant aussi des différences. Ainsi, le mariage de deux personnes du même sexe n'a pas d'effets en matière de filiation.

Un mariage entre deux personnes du même sexe est donc mis sur un total pied d'égalité avec un mariage entre deux personnes de sexe différent, à l'exception des effets liés à la filiation. Les enfants qui, actuellement, naissent pendant le mariage voient s'établir, par le seul fait de la naissance dans le mariage, un lien juridique de type familial non seulement entre eux et la mère (en vertu de l'article 312 du Code civil, l'enfant a pour mère la personne qui est désignée comme telle dans l'acte de naissance), mais aussi entre eux et le père (en vertu de l'article 315 du Code civil, l'enfant né pendant le mariage ou dans les 300 jours qui suivent la dissolution ou l'annulation du mariage à pour père le mari). Ces enfants seront aussi le plus souvent les descendants biologiques de ces père et mère. Il y a correspondance entre le droit et la réalité. Le droit de la filiation, en particulier en ce qui concerne les enfants nés dans le mariage, est le reflet de liens de sang qui normalement existent ou pourraient exister. Le droit de la filiation actuel est exclusivement basé sur des situations biologiquement possibles: il n'est donc pas nécessaire de l'adapter. La loi prévoit en outre la possibilité de contester la filiation établie sur la base des règles susmentionnées.

Lier de plein droit des effets en matière de filiation à un mariage entre deux personnes du même sexe reviendrait à trop faire abstraction de la réalité. À supposer que deux femmes se marient ensemble et qu'un enfant naisse pendant ce mariage, il est certain

wordt een kind geboren, dan stamt het kind met zekerheid niet af van de beide vrouwen. Om dan toch aan te nemen dat een kind door afstamming in familierechtelijk betrekking staat tot beide vrouwen, vergt een te grote abstractie van de werkelijkheid. Het gaat dan niet meer om weerlegbare «vermoedens», maar om ficties. De afstand tussen werkelijkheid en recht zou hierdoor te groot worden.

De lijn om aan een huwelijk tussen twee personen van hetzelfde geslacht geen afstammingsrechtelijke gevolgen toe te kennen, wordt in dit voorstel doorgetrokken inzake adoptie. De «openstelling van het huwelijk» brengt niet de mogelijkheid van adoptie door twee echtgenoten van hetzelfde geslacht met zich mee. De beperking van de mogelijkheid van adoptie tot personen van verschillend geslacht biedt de mogelijkheid eventuele problemen te voorkomen inzake de erkenning in het buitenland. Het is immers mogelijk dat de adoptie niet als rechtsgeldig wordt beschouwd ten opzichte van de regels van het internationaal privaatrecht die in het buitenland gelden en die een buitenlandse overheid zou moeten toepassen.

Dit voorstel raakt niet aan de inzake het huwelijk geldende principes van internationaal privaatrecht. Aldus is het huwelijk, ook voor personen van hetzelfde geslacht, slechts mogelijk wanneer door beide partijen is voldaan aan de door hun personeel statuut voorgeschreven grondvoorwaarden om een huwelijk te mogen aangaan.

De openstelling van het huwelijk voor personen van hetzelfde geslacht brengt met zich dat België een in andere landen (met uitzondering van Nederland) als zodanig (nog) niet bestaande rechtsfiguur introduceert. Het is dan ook niet uit te sluiten dat dergelijke huwelijken in sommige landen niet zullen worden erkend.

Hierdoor zullen situaties ontstaan waardoor bepaalde huwelijken in België wel volledig rechtsgeldig zullen zijn, maar dat tegelijkertijd in het buitenland aan deze huwelijken geen rechtsgevolgen zullen worden toegekend. Het betreft hier de zogenaamde «hinkende rechtsverhoudingen», rechtsverhoudingen die in verschillende landen verschillende rechtsgevolgen kunnen hebben die niet adequaat op elkaar zijn afgestemd. Als gevolg hiervan zullen betrokkenen met diverse praktische en juridische bezwaren worden geconfronteerd. Het probleem van de «hinkende rechtsverhoudingen» mag niet worden onderschat. Dit geldt te meer omdat slechts globale voorspellingen kunnen worden gedaan ten aanzien van de manier waarop de buitenlandse rechtspraktijk met huwelijken tussen personen van hetzelfde geslacht zal omgaan. Zoals reeds vermeld is het in de eerste plaats onzeker of dergelijke huwelijken als dusdanig zullen worden erkend (Nederlands onderzoek heeft reeds aangetoond dat het aantal landen dat deze huwelijken zal erkennen minimaal is). Onzeker

que l'enfant ne descendrait pas des deux femmes. Accepter que, par le biais de la filiation, un lien juridique de type familial s'établisse quand-même entre l'enfant et les deux femmes exige de faire par trop abstraction de la réalité. Il ne s'agit alors plus de «présomptions» réfragables, mais de fictions. La distance entre la réalité et le droit deviendrait de la sorte trop importante.

La ligne de conduite consistant à ne pas lier d'effets en matière de filiation à un mariage de deux personnes de même sexe se prolonge, dans la présente proposition, en matière d'adoption. L'«ouverture du mariage» n'entraîne pas la possibilité pour deux époux de même sexe d'adopter. La limitation de la possibilité d'adopter aux personnes de sexe différent permet de prévenir d'éventuels problèmes en ce qui concerne la reconnaissance à l'étranger, et l'établissement d'adoptions qui seraient considérées comme «irrégulières» en droit international privé. En effet, l'adoption pourra ne pas être considérée comme valable au regard des règles de droit internationale privé en vigueur à l'étranger et qu'une autorité étrangère aurait à appliquer.

La présente proposition ne porte pas atteinte aux principes de droit international privé applicables au mariage. Ainsi, le mariage n'est possible, et cela pour les personnes de même sexe également, que lorsque les deux parties satisfont aux conditions de fond prescrites par leur statut personnel pour pouvoir contracter mariage.

L'ouverture du mariage aux personnes du même sexe implique que la Belgique introduit une institution juridique qui n'existe pas (encore) comme telle dans d'autres pays (à l'exception des Pays-Bas). Il n'est donc pas exclu que de tels mariages ne soient pas reconnus dans certains pays.

Des situations apparaîtront ainsi où certains mariages seront parfaitement valables en Belgique, et où, en même temps, aucun effet ne leur sera reconnu à l'étranger. Il est question ici de ce qu'on appelle des «relations juridiques boiteuses», à savoir des relations juridiques qui peuvent avoir, dans différents pays, divers effets juridiques qui ne concordent pas. Il en découle que les intéressés seront confrontés à divers obstacles pratiques et juridiques. Le problème des «relations juridiques boiteuses» ne doit pas être sous-estimé. Cela est d'autant plus vrai que l'on ne peut faire que des prévisions globales quant à la manière dont la pratique juridique étrangère réagira aux mariages entre personnes de même sexe. Comme cela a déjà été précisé, il n'est d'abord pas certain que de tels mariages seront reconnus comme tels (une enquête menée aux Pays-Bas a déjà montré que le nombre de pays qui reconnaîtront ces mariages est minime). Il n'est pas sûr non plus que le fait de ne pas reconnaître un tel mariage impliquerait qu'aucun effet ne lui serait reconnu, ou qu'au contraire certains

is ook of het niet erkennen impliceert dat aan dat huwelijk geen enkel gevolg zal worden toegekend, dan wel slechts bepaalde gevolgen. Het is dus van het grootste belang dat de aandacht van de betrokkenen op de mogelijke nadelige gevolgen in het buitenland van deze huwelijken wordt gevestigd. Betrokkenen hebben er belang bij om zich bij vestiging in het buitenland, of bij het verwerven of bestaan van patrimoniale of andere belangen aldaar, terdege te laten adviseren over hun rechtspositie.

Commentaar bij de artikelen

Artikel 2

Door de vervanging in de Franse tekst van artikel 75 van het Burgerlijk Wetboek van de woorden «pour mari et femme» door de woorden «pour époux», wordt dit artikel geslachtsneutraal gemaakt. Bovendien worden de Nederlandse («tot echtgenoten») en de Franse tekst hierdoor beter op elkaar afgestemd.

Artikel 3

Dit artikel maakt het burgerlijk huwelijk voortaan ook mogelijk voor personen van hetzelfde geslacht. Het uitgangspunt van de geslachtsneutraliteit van het huwelijk wordt hiermee tot uitdrukking gebracht.

Dit heeft als gevolg dat wanneer twee personen van hetzelfde geslacht met elkaar in het huwelijk treden, hun verbintenis volledig gelijkgeschakeld met die tussen twee personen van verschillend geslacht, met uitzondering van de gevolgen van het huwelijk inzake afstamming. Als gehuwden genieten zij voortaan van dezelfde rechten en zijn zij aan dezelfde plichten onderhevig als gehuwden van verschillend geslacht.

Er wordt voor geopteerd om het opgeheven artikel 143 opnieuw in het Burgerlijk Wetboek op te nemen in Hoofdstuk I van Boek I, Titel V («hoedanigheden en voorwaarden vereist om een huwelijk te mogen aangaan»), hoewel het oorspronkelijk artikel 143 was opgenomen in Hoofdstuk III, Afdeling IV van Boek I, Titel IV («gevolgen van de afwezigheid ten aanzien van de kinderen»). Deze oplossing verdient de voorkeur boven het invoeren van een artikel 143*bis*.

Artikel 4

Artikel 162 van het Burgerlijk Wetboek verbiedt het huwelijk tussen broer en zuster. Het huwelijksbeletsel wordt uitgebreid: ook twee broers en twee zusters mogen niet met elkaar in het huwelijk treden.

effets lui seraient accordés. Il est donc extrêmement important d'attirer l'attention des intéressés sur les inconvénients possibles de ces mariages à l'étranger. Il est de leur intérêt de se faire dûment conseiller sur leur statut juridique dans l'hypothèse où ils s'établiraient à l'étranger, ou dans le cas où ils y auraient déjà ou y acquerraient par la suite des intérêts patrimoniaux ou autres.

Commentaire des articles

Article 2

En remplaçant, dans le texte français de l'article 75 du Code civil, les mots «pour mari et femme» par les mots «pour époux», on rend cet article neutre du point de vue du sexe. En outre, la correspondance entre les textes néerlandais («tot echtgenoten») et français se trouve ainsi améliorée.

Article 3

Cet article ouvre désormais la possibilité à des personnes de même sexe de se marier civilement. L'idée de départ, qui est la neutralité du mariage du point de vue du sexe, est de la sorte exprimée.

Cela a pour conséquence que, lorsque deux personnes de même sexe contractent mariage ensemble, leur union est mise sur un total pied d'égalité avec celle qui lie deux personnes de sexe différent, à l'exception des effets du mariage en matière de filiation. Étant mariés, ils jouissent désormais des mêmes droits et sont soumis aux mêmes obligations que des époux de sexe différent.

Le choix est fait de rétablir dans le Code civil l'article 143, abrogé, dans le chapitre Ier du titre V, du livre Ier, («Des qualités et conditions requises pour pouvoir contracter mariage»), bien qu'à l'origine, l'article 143 fût repris dans la section IV du chapitre III du titre IV du livre Ier («Des effets de l'absence relativement aux enfants»). Cette solution est préférable à l'introduction d'un article 143*bis*.

Article 4

L'article 162 du Code civil prohibe le mariage entre frère et sœur. L'empêchement à mariage est étendu: deux frères ou deux sœurs non plus ne peuvent se marier ensemble.

Artikel 5

Artikel 163 van het Burgerlijk Wetboek verbiedt het huwelijk tussen oom en nicht en tante en neef. Het huwelijksbeletsel wordt uitgebreid: ook tussen oom en neef en tussen tante en nicht is het huwelijk verboden.

Artikel 6

In de geest van dit wetsontwerp moeten ook de voorwaarden opdat een in het buitenland voltrokken huwelijk in België als geldig zou worden beschouwd, geslachtsneutraal worden gemaakt.

Artikel 170ter van het Burgerlijk Wetboek blijft evenwel onverminderd van toepassing op de in artikel 170 van hetzelfde Wetboek bedoelde huwelijken. Wat het wezen betreft zijn deze huwelijken in België slechts geldig indien de contracterende partijen hebben voldaan aan de vereisten die door hun personeel statuut op straffe van nietigheid zijn voorgeschreven om een huwelijk te mogen aangaan.

Artikel 7

Artikel 171 van het Burgerlijk Wetboek regelt de overschrijving in de registers van de burgerlijke stand, bij de terugkeer op het grondgebied van het Rijk, van de akte van voltrekking van een huwelijk dat in een vreemd land is aangegaan. In de geest van dit wetsontwerp dient ook dit artikel geslachtsneutraal te worden gemaakt.

Artikel 8

Artikel 206 van het Burgerlijk Wetboek betreft de onderhoudsverplichting tussen schoonouders en schoonkinderen. Het huidige 1° van dit artikel stelt dat de onderhoudsverplichting een einde neemt wanneer de schoonmoeder een tweede huwelijk aangaat. Gelet op het feit dat een dergelijk verval niet bestaat in de hypothese dat de schoonvader opnieuw in het huwelijk treedt, en dat de bepaling van artikel 206 moet worden beschouwd als een uitzonderingsmaatregel die niet tot andere personen kan worden uitgebreid, dient men zich de bedenking te maken of deze regelgeving niet in strijd is met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet en artikel 14 EVRM.

Door de wijziging van deze bepaling wordt beoogd om een einde te maken aan het in dit artikel bestaande onderscheid op grond van het geslacht.

Artikelen 9 tot en met 11

In de in de in de artikel 313, 319bis en 322 van het Burgerlijk Wetboek bedoelde gevallen wordt de echtgenoot op de hoogte gebracht van de vaststelling van

Article 5

L'article 163 du Code civil prohibe le mariage entre oncle et nièce, et entre tante et neveu. L'empêchement à mariage est étendu: le mariage est également prohibé entre oncle et neveu, et entre tante et nièce.

Article 6

Dans l'esprit du présent projet, il convient également que les conditions auxquelles un mariage célébré à l'étranger est considéré comme valable en Belgique, soient rendues neutres du point de vue du sexe.

L'article 170ter du Code civil reste néanmoins applicable aux mariages visés à l'article 170 du même Code. En substance, ces mariages ne sont valables en Belgique que si les parties contractantes ont satisfait aux conditions prescrites à peine de nullité par leur statut personnel pour pouvoir contracter mariage.

Article 7

L'article 171 du Code civil règle la transcription sur les registres de l'état civil, au retour sur le territoire du royaume, de l'acte de célébration d'un mariage contracté en pays étranger. Dans l'esprit du présent projet de loi, il convient aussi de rendre cet article neutre du point de vue du sexe.

Article 8

L'article 206 du Code civil porte sur l'obligation alimentaire entre beaux-parents et beaux-enfants. Le 1° actuel de cet article stipule que l'obligation alimentaire prend fin lorsque la belle-mère a convolé en secondes noces. Étant donné qu'il n'en va pas de même dans l'hypothèse où le beau-père se remarie, et que la disposition de l'article 206 doit être considérée comme une mesure d'exception qui ne peut être étendue à d'autres personnes, il convient de s'interroger sur la compatibilité de cette réglementation avec les articles 10 et 11 de la Constitution et l'article 14 CEDH.

Par la modification de cette disposition, on vise à mettre un terme à la distinction basée sur le sexe existant dans cet article.

Articles 9 à 11

Dans les cas visés aux articles 313, 319bis et 322 du Code civil, l'établissement de la filiation des enfants adultérins d'un époux est porté à la connaissance de

afstamming van overspelige kinderen van de andere echtgenoot. Deze bepalingen zijn opgesteld vanuit de traditionele invulling van het begrip huwelijk. Door openstelling van het huwelijk zal het aantal hypothetische situaties waarin de vaststelling van de afstamming van een overspelig kind aan de andere echtgenoot dient te worden megedeeld, zij het in zeer beperkte mate, toenemen (bijvoorbeeld twee mannen zijn gehuwd en één van hen verwekt tijdens het huwelijk een kind bij een vrouw. De andere echtgenoot dient op de hoogte te worden gebracht). Er zal dus in ieder van de hoger vermelde gevallen moeten worden voorzien in het op de hoogte brengen van zowel de echtgenoot als de echtgenote.

Artikelen 12 tot en met 15

Adoptie is een instelling waarbij tussen twee individuen, ten gevolge van een vormelijk contract of een gerechtelijke beslissing, een juridische band geschapen wordt die rechtsgevolgen teweegbrengt welke gelijk zijn aan of sterk gelijken op die van de afstamming.

Omdat aan een huwelijk tussen twee personen van hetzelfde geslacht geen afstammingsrechtelijke gevolgen worden toegekend, worden ook inzake adoptie aan dergelijke huwelijken geen gevolgen toegekend.

Deze artikelen zijn logischerwijze gebaseerd op de huidige stand van de wetgeving. Men mag echter niet de door de Regering aan de Kamer van volksvertegenwoordigers ter beraadslaging voorgelegde ontwerpen tot hervorming van de adoptie uit het oog verliezen (stuk Kamer, 2000-2001, nrs. 1366/1 en 1367/1). Het spreekt voor zich dat ook bij de behandeling van voorliggend ontwerp rekening dient te worden gehouden met de stand van zaken van het adoptieontwerp.

Gelet op het feit dat de openstelling van het huwelijk voor twee personen van hetzelfde geslacht een andere invulling van het begrip echtgenoten met zich meebrengt (niet meer enkele de klassieke man-vrouw-situatie), is een aanpassing van de huidige artikelen 345, tweede lid, 346, eerste en derde lid, 361, § 2, en 368, § 3, van het Burgerlijk Wetboek vereist. Een aanpassing van artikel 358, §§ 2 en 3, en artikel 370, § 3, van het Burgerlijk Wetboek is dan weer niet nodig, omdat de formulering van deze bepalingen enkel uitgaat van de klassieke man-vrouw-situatie.

Artikel 16

Artikel 1398 van het Burgerlijk Wetboek stelt dat het wettelijk stelsel berust op drie vermogens. De huidige tekst gaat echter uit van een huwelijk tussen twee personen van verschillend geslacht («het eigen vermogen van de man, het eigen vermogen van de vrouw en het gemeenschappelijk vermogen»).

l'autre. Ces dispositions ont été élaborées au départ de l'acception traditionnelle de la notion de mariage. Par l'ouverture du mariage, le nombre des situations hypothétiques dans lesquelles l'établissement de la filiation d'un enfant adultérin doit être porté à la connaissance de l'autre époux va augmenter, fût-ce de façon limitée (par exemple deux hommes sont mariés ensemble et l'un d'eux fait un enfant à une femme pendant le mariage; l'autre époux doit être mis au courant). Dans chacun des cas susmentionnés, il faudra donc prévoir que tant l'époux que l'épouse soit mis(e) au courant.

Articles 12 à 15

L'adoption est une institution par laquelle, à la suite d'un contrat formel ou d'une décision judiciaire, un lien juridique est établi entre deux individus, qui occasionne des effets de droit semblables ou très comparables à ceux de la filiation.

Parce que des effets en matière de filiation ne sont pas reconnus à un mariage entre deux personnes de même sexe, aucun effet n'est reconnu à de tels mariages en matière d'adoption non plus.

Le fondement logique de ces articles réside dans l'état actuel de la législation. Cependant, il ne faut pas non plus perdre de vue les projets de loi réformant l'adoption que le gouvernement a soumis pour délibération à la Chambre des représentants (doc. Chambre, 2000-2001, n° 1366/1 et 1367/1). Lors de la discussion du présent projet, il y a également lieu de tenir compte du projet de loi réformant l'adoption.

Étant donné que l'ouverture du mariage à deux personnes de même sexe entraîne que la notion d'époux recouvre une autre réalité (plus seulement la situation classique homme-femme), il est nécessaire d'adapter les actuels articles 345, alinéa 2, 346, alinéas 1er et 3, 361, § 2, et 368, § 3, du Code civil. Une adaptation des articles 358, §§ 2 et 3, et 370, § 3, du Code civil n'est en revanche pas nécessaire puisque la formulation de ces dispositions ne vise que la situation classique homme-femme.

Article 16

L'article 1398 du Code civil stipule que le régime légal est fondé sur trois patrimoines. Le texte actuel part de l'hypothèse d'un mariage entre deux personnes de sexe différent («le patrimoine propre du mari, le patrimoine propre de la femme et le patrimoine commun aux deux époux»).

Aan het in dit artikel vervatte uitgangspunt wordt niet geraakt. Het wettelijk stelsel blijft berusten op het bestaan van drie vermogens: het eigen vermogen van elk van beide echtgenoten en het gemeenschappelijk vermogen van beide echtgenoten.

De bedoeling van de voorgestelde tekst is enkel het geslachtsneutraal maken van artikel 1398 van het Burgerlijk Wetboek.

Artikel 17

Artikel 1676 van het Burgerlijk Wetboek stelt dat de eis tot vernietiging van de koop (van een onroerend goed) uit hoofde van benadeling, niet meer ontvanke-lijk is na verloop van twee jaren te rekenen vanaf de dag van de koop.

Volgens de huidige tekst van het artikel loopt deze termijn ook tegen gehuwde vrouwen, die daarmee worden gelijkgesteld met afwezigen, onbekwaam-verklaarden en minderjarigen die in de plaats komen van een meerderjarige verkoper.

Deze bepaling dateert van vóór de wetwijzigingen van 30 april 1958 en 14 juli 1976. Door deze wijzigingen verkreeg de gehuwde vrouw een volkomen handelingsbekwaamheid en handelingsbevoegdheid. Artikel 1676 van het Burgerlijk Wetboek werd hierbij blijkbaar over het hoofd gezien.

Dit artikel beoogt het wegwerken van deze verge-telheid van de wetgever, waardoor het tegelijkertijd ook geslachtsneutraal wordt gemaakt.

Artikelen 18 en 19

Het betreft het wegwerken van een vergetelheid van de wetgever (naar aanleiding van de wet van 14 juli 1976), waardoor artikelen 1940 en 1941 van het Burgerlijk Wetboek tegelijkertijd ook geslachtsneu-traal worden gemaakt.

Artikel 20

Het betreft het wegwerken van een vergetelheid van de wetgever (naar aanleiding van de wet van 14 juli 1976), waardoor deze artikelen tegelijkertijd ook geslachtsneutraal worden gemaakt.

Hetgeen is bepaald over de «gehuwde vrouw» geldt wel nog voor handelshuurovereenkomsten die gesloten zijn vóór de inwerkingtreding van de wet van 14 juli 1976.

Artikel 21

De formulering van artikel 48 van de Hypotheekwet dateert nog uit de tijd dat enkel mannen reken-plichtige konden zijn.

L'idée de départ de cet article reste inchangée. Le régime légal continue à reposer sur l'existence de trois patrimoines: le patrimoine propre de chacun des deux époux et le patrimoine commun aux deux époux.

L'objectif du texte proposé consiste uniquement à rendre l'article 1398 du Code civil neutre du point de vue du sexe.

Article 17

L'article 1676 du Code civil dispose que la demande en rescision de la vente (d'un bien immeu-ble) pour cause de lésion n'est plus recevable après l'expiration de deux années à compter du jour de la vente.

D'après le texte actuel de l'article, ce délai court également contre les femmes mariées, qui sont mises de la sorte sur un pied d'égalité avec les absents, les interdits et les mineurs venant du chef d'un majeur qui a vendu.

Cette disposition date d'avant les modifications législatives des 30 avril 1958 et 14 juillet 1976. Celles-ci ont conféré à la femme mariée une pleine capacité de jouissance et d'exercice. L'article 1676 du Code civil a apparemment été perdu de vue à cette occasion.

Le présent article vise à remédier à cet oubli du législateur, ainsi qu'à rendre le texte neutre du point de vue du sexe.

Articles 18 et 19

Ces articles visent à remédier à un oubli du législa-teur (à l'occasion de la loi du 14 juillet 1976), ainsi qu'à rendre les articles 1940 et 1941 du Code civil neutres du point de vue du sexe.

Article 20

Cet article vise à remédier à un oubli du législateur (à l'occasion de la loi du 14 juillet 1976), ainsi qu'à rendre l'article 16, III, de la loi du 30 avril 1951 neutre du point de vue du sexe.

Ce qui est stipulé à propos de la «femme mariée» est toutefois encore d'application en ce qui concerne les baux commerciaux conclus avant l'entrée en vigueur de la loi du 14 juillet 1976.

Article 21

La rédaction de l'article 48 de la loi hypothécaire date encore de l'époque où seuls les hommes pouvaient être comptables.

De bedoeling van de voorgestelde tekst is het aanpassen aan de huidige situatie en het geslachtsneutraal maken van dit artikel.

Artikel 22

Teneinde de ambtenaren van de burgerlijke stand te kunnen inlichten over de draagwijdte van deze nieuwe wetgeving, en om de gemeenten, en eventueel andere overheidsdiensten, toe te laten om indien nodig hun geautomatiseerde systemen aan te passen, wordt in dit artikel voorzien in een inwerkingtreding vier maanden na de publicatie.

Jeannine LEDUC.
Philippe MAHOUX.
Philippe MONFILS.
Myriam VANLERBERGHE.
Marie NAGY.
Frans LOZIE.

*
* *

WETSVOORSTEL

HOOFDSTUK I

Algemene bepaling

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

HOOFDSTUK II

Wijzigingen in de bepalingen van boek I, van het Burgerlijk Wetboek

Art. 2

In de Franse tekst van artikel 75 van het Burgerlijk Wetboek worden de woorden «*pour mari et femme*» vervangen door de woorden «*pour époux*».

Art. 3

Artikel 143 van hetzelfde Wetboek, opgeheven bij de wet van 31 maart 1987, wordt hersteld in de volgende lezing, en wordt verplaatst naar hoofdstuk I van boek I, titel V, van hetzelfde Wetboek:

«Art. 143. — Een huwelijk kan worden aangegaan door twee personen van verschillend of van hetzelfde geslacht.»

L'objectif du texte proposé est d'adapter cet article à la situation actuelle et de le rendre neutre du point de vue du sexe.

Article 22

Afin de pouvoir informer les officiers de l'état civil sur la portée de cette nouvelle législation, et de permettre aux communes, et éventuellement à d'autres services publics, d'adapter si nécessaire leurs systèmes automatisés, cet article prévoit une entrée en vigueur quatre mois après la publication.

*
* *

PROPOSITION DE LOI

CHAPITRE Ier

Disposition générale

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

CHAPITRE II

Modifications de dispositions du livre Ier du Code civil

Art. 2

Dans le texte français de l'article 75 du Code civil, les mots «*pour mari et femme*» sont remplacés par les mots «*pour époux*».

Art. 3

L'article 143 du même Code, abrogé par la loi du 31 mars 1987, est rétabli dans la rédaction suivante, et est déplacé vers le chapitre Ier du titre V du livre Ier du même Code:

«Art. 143. — Deux personnes de sexe différent ou de même sexe peuvent contracter mariage.»

Art. 4

In artikel 162, eerste lid, van het hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wetten van 31 maart 1987 en van 27 maart 2001, worden de woorden «de broeder en zuster» vervangen door de woorden «broers, tussen zusters of tussen broer en zuster».

Art. 5

Artikel 163 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen als volgt:

«Art. 163. — Het huwelijk is ook verboden tussen oom en nicht of neef, of tussen tante en nicht of neef.»

Art. 6

Artikel 170 van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 12 juli 1931, gewijzigd bij de wet van 1 maart 2000, wordt vervangen als volgt:

«Art. 170. — Wat de vorm betreft worden beschouwd als geldig in België:

1° De huwelijken tussen Belgen, alsook tussen Belgen en vreemdelingen, welke in een vreemd land zijn voltrokken met inachtneming van de in dat land gebruikelijke vormen;

2° De huwelijken tussen Belgen, alsook tussen Belgen en vreemdelingen, welke zijn voltrokken door de diplomatieke ambtenaren of door de ambtenaren van het consulaire korps aan wie de functie van ambtenaar van de burgerlijke stand is opgedragen.»

Art. 7

In artikel 171 van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 12 juli 1931, worden de woorden «of van de eerste vestiging der echtgenote, indien zij alleen op het grondgebied van het Rijk terugkeert» vervangen door de woorden «of van de eerste vestiging van een van de echtgenoten, indien deze alleen op het grondgebied van het Rijk terugkeert».

Art. 8

In artikel 206, 1°, van hetzelfde Wetboek worden de woorden «de schoonmoeder» vervangen door de woorden «de schoonvader of de schoonmoeder».

Art. 9

In artikel 313, § 3, van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 31 maart 1987, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid, worden de woorden «de echtgenoot» vervangen door de woorden «de echtgenoot of de echtgenote»;

Art. 4

Dans l'article 162, alinéa premier, du même Code, modifié par les lois des 31 mars 1987 et 27 mars 2001, les mots «le frère et la sœur» sont remplacés par les mots «frères, entre sœurs ou entre frère et sœur».

Art. 5

L'article 163 du même Code est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 163. — Le mariage est encore prohibé entre l'oncle et la nièce ou le neveu, ou entre la tante et la nièce ou le neveu.»

Art. 6

L'article 170 du même Code, remplacé par la loi du 12 juillet 1931 et modifié par la loi du 1er mars 2000, est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 170. — Seront considérés comme valables en Belgique, quant à la forme:

1° Les mariages entre Belges ainsi qu'entre Belges et étrangers célébrés en pays étranger dans les formes usitées dans ledit pays;

2° Les mariages entre Belges ainsi qu'entre Belges et étrangers célébrés par les agents diplomatiques ou par les agents du corps consulaire à qui les fonctions d'officier de l'état civil ont été conférées.»

Art. 7

Dans l'article 171 du même Code, remplacé par la loi du 12 juillet 1931, les mots «ou du premier établissement de l'épouse si celle-ci rentre seule sur le territoire du royaume» sont remplacés par les mots «ou du premier établissement de l'un des époux, si celui-ci rentre seul sur le territoire du royaume».

Art. 8

Dans l'article 206, 1°, du même Code, les mots «la belle-mère» sont remplacés par les mots «le beau-père ou la belle-mère».

Art. 9

À l'article 313, § 3, du même Code, remplacé par la loi du 31 mars 1987, sont apportées les modifications suivantes:

1° dans l'alinéa premier, les mots «du mari» sont remplacés par les mots «de l'époux ou de l'épouse»;

2° in het derde lid worden de woorden «aan de echtgenoot» vervangen door «aan de echtgenoot of de echtgenote».

Art. 10

Artikel 319*bis*, eerste lid, van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 31 maart 1987, wordt vervangen als volgt:

«Wanneer de vader gehuwd is en een kind erkent dat is verwekt bij een vrouw waarvan hij niet de echtgenoot is, moet de akte van erkenning bovendien bij verzoekschrift ter homologatie voorgelegd worden aan de rechtbank van eerste aanleg van de woonplaats van het kind. De echtgenoot of de echtgenote van de verzoeker dient in het geding betrokken te worden.»

Art. 11

Artikel 322, tweede lid, van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 31 maart 1987, wordt vervangen als volgt:

«Indien de verweerder gehuwd is en het kind tijdens het huwelijk verwekt is bij een vrouw waarvan hij niet de echtgenoot is, moet het vonnis waarbij de afstamming wordt vastgesteld, aan de echtgenoot of de echtgenote worden betekend. Totdat die betekening heeft plaatsgehad, kan het vonnis niet worden tegengeworpen aan de echtgenoot of de echtgenote, noch aan de kinderen geboren uit het huwelijk met de verweerder of geadopteerd door beide echtgenoten.»

Art. 12

In artikel 345, tweede lid, van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 27 april 1987, worden de woorden «en de echtgenoten zijn van verschillend geslacht,» ingevoegd tussen de woorden «echtgenoot van de adoptant,» en de woorden «dan is het voldoende».

Art. 13

In artikel 346, van hetzelfde Wetboek, zoals gewijzigd bij de wet van 27 april 1987, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° het eerste lid wordt aangevuld als volgt:

«van verschillend geslacht»;

2° in het derde lid worden de woorden «kan de betrokkene in voorkomend geval opnieuw geadopteerd worden door degene met wie de andere echtgenoot hertrouwd is» vervangen door de woorden «kan, wanneer de andere echtgenoot hertrouwd is met iemand van verschillend geslacht, de betrokkene in voorkomend geval opnieuw geadopteerd worden door de nieuwe echtgenoot».

2° dans l'alinéa 3, les mots «au mari» sont remplacés par les mots «à l'époux ou l'épouse».

Art. 10

L'article 319*bis*, alinéa premier, du même Code, remplacé par la loi du 31 mars 1987, est remplacé par la disposition suivante:

«Si le père est marié et reconnaît un enfant conçu par une femme autre que son épouse, l'acte de reconnaissance doit en outre être présenté par requête pour homologation au tribunal de première instance du domicile de l'enfant. L'époux ou l'épouse du demandeur doit être appelé à la cause.»

Art. 11

L'article 322, alinéa 2, du même Code, remplacé par la loi du 31 mars 1987, est remplacé par la disposition suivante:

«Si le défendeur est marié et si l'enfant a été conçu pendant le mariage par une femme dont il n'est pas l'époux, le jugement qui établit la filiation doit être signifié à l'époux ou à l'épouse. Jusqu'à cette signification, il n'est opposable ni à l'époux ou l'épouse, ni aux enfants nés du mariage avec le défendeur ou adoptés par les deux époux.»

Art. 12

Dans l'article 345, alinéa 2, du même Code, remplacé par la loi du 27 avril 1987, les mots «et si les époux sont de sexe différent,» sont insérés entre les mots «de l'adoptant,» et les mots «il suffit».

Art. 13

À l'article 346 du même Code, modifié par la loi du 27 avril 1987, sont apportées les modifications suivantes:

1° l'alinéa 1er est complété comme suit:

«de sexe différent»;

2° dans l'alinéa 3, les mots «, et pour autant que ces derniers soient de sexe différent,» sont insérés entre les mots «de l'autre époux» et les mots «quel que soit».

Art. 14

In artikel 361, § 2, eerste lid, van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 27 april 1987, worden de woorden «van verschillend geslacht» ingevoegd tussen de woorden «van de echtgenoot» en de woorden «van de adoptant».

Art. 15

Artikel 368, § 3, eerste lid, van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 27 april 1987, wordt aangevuld als volgt:

«van verschillend geslacht».

HOOFDSTUK III

**Wijzigingen in de bepalingen van boek III,
van het Burgerlijk Wetboek**

Art. 16

Artikel 1398 van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 14 juli 1976, wordt vervangen als volgt:

«Art. 1398. — Het wettelijk stelsel berust op het bestaan van drie vermogens: het eigen vermogen van elk van beide echtgenoten en het gemeenschappelijk vermogen van beide echtgenoten, zoals die worden omschreven in de hiernavolgende artikelen.»

Art. 17

In artikel 1676, tweede lid, van hetzelfde Wetboek vervallen de woorden «gehuwde vrouwen,».

Art. 18

Artikel 1940 van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 30 april 1958, wordt vervangen als volgt:

«Art. 1940. — Indien de bewaargever van staat veranderd is, bijvoorbeeld indien tegen een meerderjarige bewaargever onbekwaamverklaring is uitgesproken en in alle soortgelijke gevallen, kan de in bewaaring gegeven zaak slechts teruggegeven worden aan hem die het beheer heeft over de rechten en de goederen van de bewaargever.»

Art. 19

In artikel 1941 van hetzelfde Wetboek vervallen de woorden «, door de man» en de woorden «, die man».

Art. 14

Dans l'article 361, § 2, alinéa 1er, du même Code, modifié par la loi du 27 avril 1987, les mots «de sexe différent» sont insérés entre les mots «du conjoint» et les mots «de l'adoptant».

Art. 15

L'article 368, § 3, alinéa 1er, du même Code, remplacé par la loi du 27 avril 1987, est complété comme suit:

«de sexe différent».

CHAPITRE III

**Modifications de dispositions du livre III
du Code civil**

Art. 16

L'article 1398 du même Code, remplacé par la loi du 14 juillet 1976, est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 1398. — Le régime légal est fondé sur l'existence de trois patrimoines: le patrimoine propre de chacun des deux époux et le patrimoine commun aux deux époux, tels qu'ils sont définis par les articles suivants.»

Art. 17

Dans l'article 1676, deuxième alinéa, du même Code les mots «contre les femmes mariées, et» sont supprimés.

Art. 18

L'article 1940 du même Code, remplacé par la loi du 30 avril 1958, est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 1940. — Si la personne qui a fait le dépôt a changé d'état, par exemple si le majeur déposant se trouve frappé d'interdiction et dans tous les autres cas de même nature, le dépôt ne peut être restitué qu'à celui qui a l'administration des droits et des biens du déposant.»

Art. 19

Dans l'article 1941 du même Code, les mots «, par un mari» et les mots «, ce mari» sont supprimés.

HOOFDSTUK IV

**Wijzigingen in de bepalingen van boek III,
titel VIII, afdeling II bis van het Burgerlijk Wetboek :
«Regels betreffende de handelshuur in het bijzonder»**

Art. 20

In artikel 16, III, van de wet van 30 april 1951 op de handelshuurovereenkomsten vervallen de woorden «de gehuwde vrouw,».

HOOFDSTUK V

**Wijzigingen in de bepalingen van boek III,
titel XVIII van het Burgerlijk Wetboek :
«Voorrechten en hypotheken»**

Art. 21

In artikel 48 van de wet van 16 december 1851 houdende herziening van het hypothecair stelsel worden de woorden «van zijn vrouw, tenzij deze die goederen door erfenis of schenking, of onder bezwarende titel met haar eigen penningen» vervangen door de woorden «van zijn echtgenoot of echtgenote, tenzij deze die goederen door erfenis of schenking, of onder bezwarende titel met zijn of haar eigen penningen».

HOOFDSTUK VI

Slotbepaling

Art. 22

Deze wet treedt in werking de eerste dag van de vierde maand na die waarin zij in het *Belgisch Staatsblad* is bekendgemaakt.

22 mei 2002.

Jeannine LEDUC.
Philippe MAHOUX.
Philippe MONFILS.
Myriam VANLERBERGHE.
Marie NAGY.
Frans LOZIE.

CHAPITRE IV

**Modifications de dispositions du livre III,
titre VIII, section II bis du Code civil :
«Des règles particulières aux baux commerciaux»**

Art. 20

Dans l'article 16, III, de la loi du 30 avril 1951 relative aux baux commerciaux, les mots «la femme mariée,» sont supprimés.

CHAPITRE V

**Modifications de dispositions du livre III,
titre XVIII du Code civil :
«Des privilèges et hypothèques»**

Art. 21

Dans l'article 48 de la loi du 16 décembre 1851 portant révision du régime hypothécaire, les mots «de la femme, à moins qu'elle ne les ait acquis, soit à titre de succession ou de donation, soit à titre onéreux, de ses deniers propres» sont remplacés par les mots «de son conjoint, à moins qu'il ne les ait acquis, soit à titre de succession ou de donation, soit à titre onéreux, de ses deniers propres».

CHAPITRE VI

Disposition finale

Art. 22

La présente loi entre en vigueur le premier jour du quatrième mois qui suit celui au cours duquel elle aura été publiée au *Moniteur belge*.

22 mai 2002.